

ANNIE M.G.

Afl 3
Over tijd

scenario
Tamar Bos & Mieke de Jong

Gebaseerd op
ANNA, Het leven van Annie M.G. Schmidt
Annejet van der Zijl

Regie
Dana Nechustan

Producent
BosBros

Vara/NTR
2010

(Based on, If Any)

Revisions by
(Names of Subsequent Writers,
in Order of Work Performed)

Current Revisions by
(Current Writer, date)

Name (of company, if applicable)
Address
Phone Number

Aflevering 3: Over tijd

301 LEADER 301

302 INT. SLAAPKAMER - DAG, AMSTERDAM 1984 (HEDEN) 302

Annie wordt wakker. Zet haar bril op.

Er is iets met haar ogen.

Ze denkt dat ze droomt. Probeert het nog eens. Bril af. Ogen dicht. Bril op. Ogen open.

Ze doet haar bedlampje aan. Maar nog steeds willen haar ogen niet mee.

Op de tast loopt ze naar het raam. Struikelt, zet door. Opent het gordijn. Stralende zon komt naar binnen. Annie stoot zich aan een stoel.

303 INT. SLAAPKAMER - DAG, AMSTERDAM 1984 (HEDEN) 303

Annie aan de telefoon. Ze draait op de tast een nummer.

ANNIE

Flip?

Flip hoe laat is het? Is het al licht?

- En wat voor een weer? Schijnt de zon?

- Daarom.

- Ik wil dat je komt Flip. Nu meteen.

Ze legt de telefoon neer. Gaat op de rand van haar bed zitten. Totaal verslagen.

304 INT. WACHTKAMER DOKTER - DAG, AMSTERDAM 1984 (HEDEN) 304

Aan de arm van Flip schuifelt Annie de wachtkamer binnen.

ANNIE

(zacht)

Is het druk?

't Gaat, knikt Flip.

ANNIE (CONT'D)

Flip, is het druk?

Flip realiseert zich nu dat zijn moeder hem niet kan zien.

FLIP

Er zijn vier mensen vóór je.

ANNIE
Ik moet hier weg.

FLIP
(laconiek)
Ga maar.

Hij laat zijn moeder los. Annie raakt in paniek, ze kan niks meer alleen.

ANNIE
Ik heb een interview in
Hilversum.
Flip? ... Flip!

Stilte.

Annie legt zich neer bij de situatie. Wil gaan zitten. Tast naar een stoel. Flip helpt haar.

Na een tijdje:

ANNIE (CONT'D)
Het is afgelopen met me. Ik kan
niet zonder mijn ogen.

FLIP
Nou, Annie -

ANNIE
Wat moet ik nog? Als ik niet kan
lezen, kan schrijven.

FLIP
Er zijn typmachines in braille.

ANNIE
Maar hoe kom ik aan verhalen als
ik niks meer zie? Stel je voor
Flip - stel je voor dat ik NOOIT
meer naar andere mensen kan
kijken...?

Annie zinkt weg in sombere gedachten.

305 INT. KAMER WIM - NACHT, DEN HAAG 1931

305

Annie (20) staart naar een bijzonder knappe jongen, Felix (25) die zijn hoofd om de hoek van de kamerdeur steekt en tegen Annies broer Wim begint:

FELIX
Wim, heb jij een kopje suiker
voor me?

De jongen ziet Annie. Hij lacht, terwijl Wim onder zijn bed naar suiker zoekt en intussen Annie voorstelt.

WIM
Annie - Felix.
Felix - mijn zusje Annie. Ze
logeert hier.

Felix zet de Charlstonmuziek hard en danst weg met Annie.
Wim loopt achter het dansende stel aan en schenkt suiker in
het kopje dat Felix (dansend) ophoudt.

Annie heeft alleen oog voor Felix. Ze dansen zo uitgelaten
dat de suiker uit het kopje valt.

306 INT. BIOSCOOP - NACHT, DEN HAAG 1931 306

Annie en Felix zitten naast elkaar in de bioscoop, kijken
naar een Amerikaanse musical. Ze liggen dubbel van het
lachen, terwijl om hen heen niemand een spier vertrekt.
Felix raakt Annie aan, zoals goeie vrienden dat kunnen doen
(gezellig!). Hij is uitgesproken knap, aardig en vrolijk.
Een ideale vriend.

307 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1931 307

Annie laat Felix de bibliotheek zien waar ze werkt. Ze
zwaait naar Els, haar (joodse) collega en vriendin, die
goedkeurend kijkt naar de knappe jongen die Annie bij zich
heeft.

Annie trekt Felix achter een kast en zoent hem. Felix duwt
haar van zich af.

FELIX
Niet hier. Straks zien ze ons.

Annie lacht.

ANNIE
Nou en?

Ze wil opnieuw zoenen maar Felix is beslist. Niet hier.

308 INT. TRAPPENHUIS PENSION WIM/KAMER WIM - AVOND, DEN HAAG 1931 308

Annie en Felix lopen op hun tenen de trap op naar Annies
kamertje.

De pensionhoudster opent haar deur.

PENSIONHOUDSTER
Wie is daar?

FELIX
Wim...

Hij lacht naar Annie.

ANNIE

Annie.

Annie duwt Felix snel Wims kamer binnen. Zo hard dat hij op het bed valt.

Felix wil opstaan. Maar Annie duwt hem terug en gaat naast hem liggen. Begint hem te aaien.

FELIX

... Straks komt Wim - .

ANNIE

Wim is weg.

Felix voelt zich opgelaten. Pakt de Sprookjes van Andersen. Leest voor:

FELIX

Het was prachtig buiten op het land, want het was zomer! Het koren stond goudgeel, de haver groen -
Annie luisteren!

Annie gaat door.

FELIX (CONT'D)

Hou je niet van sprookjes?

ANNIE

(zwoel)

Ik ben dol op sprookjes.

En ze bijt in zijn oor. Au!

Felix schuift een stukje op en leest verder.

FELIX

- het hooi was op hopen gezet in de groene wei en de ooievaar stapte rond op zijn lange rode benen en klepperde Egyptisch, want die taal had hij van zijn moeder geleerd. (1)

Annie probeert Felix te verleiden tot spannendere bezigheden, maar Felix wil lezen. Hij krijgt het benauwd van Annies opdringerigheid.

Annie legt haar hand op Felix' gulp. Trekt zijn overhemd los. Trekt haar bloesje uit. Felix ziet het meisje met de grote bh boven op hem kruipen. Hij stikt bijna. En leest en leest om zich een houding te geven.

Dan trekt Annie haar bh uit. Felix durft niet te kijken. Annie opent de broek van Felix, die haar hand zachtjes wegduwt. Annie pakt het sprookjesboek af en gooit het op de grond.

FELIX (CONT'D)
Annie - dit is niet -

Annie smoort zijn bezwaren in een zoen. Ze gaat op Felix liggen, neemt het initiatief. Haar handen gaan opgewonden onder zijn kleren. Felix snakt naar lucht en wil weg. Maar Annie luistert niet en gaat driftig haar gang - ze is niet te stoppen.

FELIX (CONT'D)
Annie... ik moet -

Felix geeft zijn verzet op. Annie vrijt met hem. Zij kijkt gelukzalig, hij doodsbenauwd. Het sprookje ligt naast het bed op de grond.

LATER

Annie valt van Felix af en gaat naast hem liggen. Ze wil hem strelen, lief zijn - maar Felix staat onmiddellijk op.

Hij trekt zijn kleren recht. Moet iets moeilijks zeggen.

FELIX (CONT'D)
... Ik - ik kan me niet aan jou binden.

ANNIE
Dat hoeft ook helemaal niet. Als we maar samen zijn -

Felix luistert niet, hij wil zo gauw mogelijk weg. Doet de deur open.

FELIX
... Het spijt me.

ANNIE
WAT spijt je?!

Felix is al weg. Annie blijft ongerust achter.

309

INT. TRAPPENHUIS PENSION WIM - AVOND, DEN HAAG 1931

309

Felix rent de trap af.

Annie komt boven aan de trap staan in haar halve blootje. Tamelijk wanhopig. Roept Felix na:

ANNIE
Je vindt mij lelijk.

FELIX

Nee -

ANNIE

Lelijk en plomp!

Felix staat bij de voordeur en knikt nee - dat is het niet. De hospita komt op het lawaai af, opent haar deur. Felix schrikt, en gaat naar buiten, blij dat-ie weg kan. Annie schreeuwt hem na.

ANNIE (CONT'D)

Als je me mooi vindt, dan kom je
NU terug!

Nee. Annie voelt zich vernederd en verlaten. De ontstemde hospita kijkt om de hoek van haar deur. Ze schrikt van Annie die, met ontbloot bovenlijf, schommelende borsten en opgeheven hoofd in Wims kamer verdwijnt.

310 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1931

310

Annie en Els aan het werk samen. Annie is somber. Terwijl ze stevig doorwerkt:

ELS

Hij respecteert je.

Annie vrolijkt er niet van op.

ELS (CONT'D)

Hij vindt je leuk, dat weet ik zeker! Anders komt-ie je toch niet van je werk halen! En hoe-die naar je keek. En hoe-die lachte -

Annie kijkt naar Els. Serieus.

ANNIE

Ik heb nog nooit ZO met een jongen kunnen lachen.

ELS

Zie je wel!

Annie zucht - . Lacht. Ze weet niet of ze moet hopen of wanhopen.

311 INT. KAMER WIM - NACHT, DEN HAAG 1931

311

Een studentenfeestje. Felix zit achter de piano en zingt teatraal:

FELIX

(zingt)

Und der Haifisch, der hat Zähne
Und die trägt er im Gesicht
Und Macheath, der hat ein Messer
Doch das Messer sieht man nicht
Ach, es sind des Haifischs
Flossen
Rot, wenn dieser Blut vergießt!
Mackie Messer trägt 'nen
Handschuh
Darauf man keine Untat liest
An 'nem schönen blauen Sonntag
Liegt ein toter Mann am Strand
Und ein Mensch geht um die Ecke
Den man Mackie Messer nennt (2)

Annie staart naar hem vanuit een hoek van de kamer. Ze is stil voor haar doen, er is iets. Als Felix haar ziet zitten, grijnst hij vrolijk. Annie glimlacht terug.

LATER

Er wordt gerookt en gedanst. Felix danst naar Annie toe. Geeft haar een glas wijn. Vraagt iets, maar Annie verstaat hem niet. Ze zegt iets terug - ook niet te verstaan. Ze lachen allebei en geven het op. Felix kan niet stil staan. Hij gebaart of Annie mee komt dansen. Annie knikt nee. Ze kijkt hem na als hij met een ander meisje weg danst.

312 INT. SLAAPKAMER ANNIE - NACHT, KAPELLE 1931 312

Annie ligt aangekleed op bed op haar meisjesslaapkamer met de sjeik aan de muur. Ze heeft haar handen op haar buik. Denkt diep, diep na...

313 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1931 313

Annie en Els zijn naast elkaar aan het werk achter de balie. Het is druk. Hoewel ze hard werkt, is Annie er niet met haar hoofd bij. *(Het volgende gesprek vindt plaats tussen het uitlenen van boeken door.)*

ELS

...Wat is er?

Annie wacht tot haar klant zijn boeken heeft ingepakt.

ANNIE

Ik ben in verwachting.

Els kijkt haar geschrokken aan. Kan niks zeggen omdat er iemand om een boek vraagt.

ELS
Weet Felix het?

Annie stempelt een boek af. Tussendoor:

ANNIE
Natuurlijk niet!

Els kijkt haar vragend aan.

ANNIE (CONT'D)
Felix is geen huis-tuin-en-
keukenman. Hij wil plezier maken
in het leven.

Ze leent een paar boeken uit. Dan:

ANNIE (CONT'D)
Daarom hou ik ik ook zoveel van
hem!
... Het kan niet, een kind.
Wat moet ik doen?

Ze krijgt antwoord van alle vrouwelijke biebbezoekers en
Els. De mannen merken niet wat er om hen heen gebeurt:

VROUWEN IN BIEB
(zingen en dansen)
*Achter op de motor rijden
over hobbelige keien.
Aldoor van de trap afglijden
op je billen, tree voor tree
honderd keren naar benee.
Hete thee met aspirine.
En kinine en kinine.
Nee aluin, aluin, aluin.
Rollebollen van het duin.
Mosterdbaden, mosterdbaden.
Springen van de balustrade.
Bukken, bukken alsmaar bukken
op je hurken en dan drukken,
heus, dat wil nog wel eens
lukken.
Wasbenzine, wasbenzine.
En kinine en kinine.
Knieën buigen, knieën buigen
en op motteballen zuigen
en dan na de motteballen
van de keukentrap af vallen.
En gaan skiën en gaan skiën.
Je moet bidden op je knieën.
Bidden tot de Lieve Heer,
ook dat helpt wel eens een keer.
Grenadine met morfine.
En kinine en kinine.
Lopen, rennen, vliegen, draven.
(MORE)*

VROUWEN IN BIEB (CONT'D)

*Pak een schop en ga maar graven,
werken op de boerderij,
zwoegen, spitten in de klei.
Rijen op een dorsmachine.
En kinine, en kinine.
Nee aluin, aluin, aluin.
In de tuin, in de tuin.
Dansen dansen sjarleston.
Touwtje springen in de zon.
In een bad van honderd graden.
Mosterdbaden, mosterdbaden.
Maar wat je doet, het blijft een
feit
het helpt geen sodemieter, meid.
Ik weet ergens een adres
in een zijstraat van de Nes
die het met de zeepsput doet.*

314 EXT. STRAAT/STEEG - DAG, DEN HAAG 1931

314

Terwijl het lied doorgaat, loopt Annie over straat met Els. Els is zorgzaam, geeft Annie een arm. Ze lopen zoekend door een vieze steeg. Langs een oude deur. Weer terug. De deur staat op een kier. Ze gaan naar binnen. Geen prettige omgeving.

VROUWEN IN BIEB (O.S.)

*'n Enkel keertje gaat het goed.
En ze zeggen 't is een goeie,
maar het blijft natuurlijk
knoeien,
meestal helpt dat ook geen pest.
Ik weet ook nog een adres.
en dat lukt nog wel het vaakste,
't is een echte
engeltjesmaakster.
Ja, toen bij m'n nichtje Lot
hielp het, maar zij ging kapot*

315 INT. HUIS ENGELTJESMAAKSTER - DAG, DEN HAAG 1931

315

Annie en Els zitten naast elkaar in een armoedige huiskamer, waar was hangt en kinderen rondlopen. Annie is nerveus. Els houdt haar hand vast.

VROUWEN IN BIEB (O.S.)

*- en m'n moeders zuster Sjaan
is er ook aan doodgegaan.
Dat mens is reuzegoed
maar je weet hoe ze het doet
en je weet wat ze erbij haalt:
de breinaald.
De breinaald op de keukentafel.
De breinaald.
Moet dat heus?*

(MORE)

VROUWEN IN BIEB (O.S.) (CONT'D)

*Je hebt geen keus,
want geen dokter die het doet,
dus het móet.
Over tijd, over tijd,
de angst en de paniek.
Was er maar een kliniek. (3)*

De deur gaat open en een kleine vrouw in een groot schort komt binnen. Ze kijkt vragend van Els naar Annie. Annie staat op. Els geeft haar nog een bemoedigend knikje. Dan loopt Annie achter de vrouw aan de kamer uit. De deur gaat dicht...

316 INT. PENSIONKAMER WIM - NACHT, DEN HAAG 1931

316

Annie ligt te slapen, met rode wangen van de koorts. Els is bij haar.
Langzaam wordt Annie wakker. Els gaat meteen naar haar toe, voelt haar hoofd.

ELS
Het is voorbij...

Annie glimlacht.

ELS (CONT'D)
Zal ik je wat voorlezen?

Annie knikt. Els slaat de sprookjes van Andersen open.

ELS (CONT'D)
Het was prachtig buiten op het
land, want het was zomer! Het
koren stond goudgeel -

Annie draait zich af.

ANNIE
Toch maar niet...

Geen zin in sprookjes.

317 INT. CAFÉ - NACHT, DEN HAAG 1931

317

Annie komt een café binnen en kijkt haar ogen uit. Er zijn alleen mannen. Nichterige types, luidruchtig op het brallerige af.
Annie glimlacht.
Ze zoekt met haar ogen naar Felix. Ziet nog net dat hij snel in de wc verdwijnt.
Annie loopt naar de bar en bestelt een biertje. Lacht om zichzelf - ze is omringd door de mooiste mannen van de wereld.

Ze gaat tegen de muur staan, vlakbij de wc en drinkt haar glas in één teug leeg. Wacht goedgemutst tot Felix van de wc komt. Hij schrikt als ze plots voor hem staat.

FELIX

Annie - .

Annie lacht verleidelijk.

FELIX (CONT'D)

Ik denk dat wij mekaar verkeerd begrijpen.

ANNIE

Ik begrijp jou heel goed. Jij wil je niet binden, en daarom moet je bij mij zijn. Ik wil ook uitgaan en plezier maken en -

De cafébezoekers klappen en joelen. Felix, hoewel charmant en beleefd, duwt Annie voor zich uit in de richting van de deur.

FELIX

(zacht)

Dit is geen omgeving voor een juffrouw.

ANNIE

Maar dat bevalt me nou net zo goed!

FELIX

(zacht, dringend)

Het kan niet Annie.

Hij wijst haar op de nachten: mannen die aanhalig met elkaar dansen, een heer die zijn hand op een jongenskont legt, een ander die zich door zijn vriend als een hondje aan zijn stropdas laat meevoeren.

Felix pakt haar vast, even denkt Annie dat hij haar wil omhelzen. Maar Felix trekt haar mee naar buiten.

318 EXT. CAFÉ/STRAAT - NACHT, DEN HAAG 1931

318

Felix houdt de deur van een taxi open. Annie stapt met grote tegenzin in. Onderwijl:

FELIX

Wij hebben geen toekomst samen.

ANNIE

Heb ik het over de toekomst?

FELIX

Ik hoor h ier. Bij de jongens.
Ga naar huis en vergeet me.
Alsjeblijft.

Hij slaat de deur dicht en geeft een klap op het dak. De taxi rijdt weg. Annie kijkt verdrietig door het achterraam naar Felix, die opgelucht een sigaret opsteekt en het caf e binnengaat.

319 EXT/INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1931

319

Annie hangt in een stoel in de tuin van de pastorie. Ze is verdrietig, op het depressieve af.

Trui kijkt vanuit de kamer naar buiten en praat tegen Wanne, de dienstbode, met wie ze de schoonmaak doet. Johan zit in een stoel te lezen. Automatisch tilt hij zijn voeten op als Trui er bij moet met de zwabber.

TRUI

Ze heeft geen geluk met de mannen. Ze kan ze wel krijgen maar ze kan ze niet houen. En ze weet niet wat ze fout doet. Ik zeg, zolang je niks doet, doe je niks fout.
Het is voor niemand makkelijk, mannen. Je hebt er niks aan maar je kunt er ook niet zonder.

Wanne knikt. Johan hoort elk verbitterd woord, maar kijkt niet op.

320 EXT. TUIN PASTORIE - DAG, KAPELLE 1931

320

Wim komt eraan, hij gaat bij Annie zitten.

WIM

Dag Zus.
- Felix heeft gevraagd of ik bij jou langs zou gaan. Om - eh -

Annie keert zich af. Kwaad:

ANNIE

Kon hij zelf niet komen?

WIM

...
Je moet niet op hem hopen.

ANNIE

Dat mag ik zelf weten.

WIM
Het heeft geen zin.

Wim denkt na.

WIM (CONT'D)
... Annie?
Weet je wat uilen zijn?
En poten?
Ik ben een uil. Ik hou van
vrouwen.
... Felix is een poot.

Annie kijkt vragend naar Wim, die staat te stuntelen. Dit vindt hij moeilijk.

WIM (CONT'D)
Felix houdt van mannen.

ANNIE
Ik ook.

WIM
Jij bent een vrouw.

ANNIE
Ja en?

WIM
Felix is een man die van mannen
houdt.

ANNIE
Ik ben een vrouw die van vrouwen
houdt. De meeste zijn saai, maar
met sommige kun je lachen.

WIM
Dat bedoel ik niet.

ANNIE
Wat bedoel je dan? Wees eens
duidelijk.

WIM
Felix houdt van mannen - om mee
te (heel zacht)
vrijen.

ANNIE
Paardrijen of autorijen?

WIM
- Vvvvrijen. Felix vrijt met
mannen.

Annie kan er niet bij.

ANNIE

Dit is niet iets om grappen over te maken.

WIM

Het is waar.

Pas nu kijkt Annie Wim aan. Hij meent het.

ANNIE

Het bestaat niet.

WIM

Het bestaat.

Annie gelooft er niks van.

ANNIE

... Mannen die met mannen - ?

WIM

Het is zo oud als de wereld
*het bestond al bij de Grieken,
eeuwen geleden.
't Kwam al voor bij de
klassieken,
Socrates, Plato,
die waren ook zo. (4)*

Trui komt naar buiten met thee. Kwebbelt er door heen.

TRUI

Lief van je, dat je je zusje komt opvrolijken.

Annie is helemaal niet opgevrolijkt. Trui schenkt thee.

ANNIE

(tegen Wim)

Maar hoe doen ze het dan?

TRUI

Wat? Waar hebben jullie het over?

ANNIE

Over mannen die met mannen -.

TRUI

Mannen die WAT met mannen - ?

ANNIE

Mannen die andere mannen nodig hebben om -

WIM

Mannen die naar bed gaan met andere mannen.

TRUI
Hebben ze dan geen eigen bed?

WIM
Voor de seks.

De preutse Trui verslikt zich in haar thee.

TRUI
Wie bedenkt zoiets?

WIM
Dat bedenkt niemand, dat bestaat
gewoon.

TRUI
Hou toch op. Ik heb nog nooit
zoiets smerigs gehoord.

WIM
*Leonardo da Vinci
en Michel Angelo,
die waren zo.
En zoveel grote componisten
waar hun moeders 't niet van
wisten,
al die grote genieën,
wereldvermaard,
waren Anders Geaard,
dat waren dus mieën. (5)*

Annie denkt na. Wims verklaring stemt haar treurig, maar
het levert ook inzicht op.

ANNIE
Wim? Als ik -
Als ik me beter leer kleden en
opmaken.
Zou het dan over gaan?

WIM
Wat?

ANNIE
Nou, dat een man die eh, een man
als Felix, als die een mooie -
echt een charmante vrouw
tegenkomt? Zou hij dan misschien
WEL - ?

WIM
Felix is homoseksueel -

TRUI
OPhouden met die vieze praatjes.

WIM
(trekt zich niks van
zijn moeder aan)
- en dan kun je op je kop gaan
staan of Greta Garbo op hem af
sturen, maar van een mie maak je
geen uil.
Felix zal NOOIT een normale
liefdesrelatie hebben met een
vrouw.

Het komt hard aan bij Annie.

WIM (CONT'D)
Zet hem van je af Zus. Vergeet
Felix. Hoe eerder hoe beter.

De harde waarheid dringt langzaam tot Annie door, ze krijgt
tranen in haar ogen.

321 INT. EETKAMER - DAG, KAPELLE 1931

321

Annie, Trui en Johan aan het ontbijt. Wanne bedient. Johan
is onrustig, leest zijn preek door, kijkt naar buiten of er
wel mensen naar de kerk gaan.

Annie is somber, ze reageert nauwelijks op haar moeder, die
praat alsof Johan er niet bij is.

TRUI
Geen man is het waard dat je d'r
verdriet om hebt.
Wij vrouwen kunnen nou eenmaal
niet zonder, dat is ons lot. Maar
je moet zien dat je er zo weinig
mogelijk last van hebt.
Neem je vader.
Een humorloze hark.

Annie kijkt met medelijden naar Johan, die niet reageert.
Ze protesteert zwak:

ANNIE
Moeder -

TRUI
Ik lieg toch niet? Johan? Lach-
es?

Niks. Alleen een afkeurende blik.

TRUI (CONT'D)
Hij kan niet lachen. Maar dankzij
je vader ben ik een Mevrouw.

ANNIE
Een Mevrouw in een Zeeuws gat.

TRUI
Maar toch een Mevrouw.
En dat is zeer te verkiezen boven
het leven van een ongetrouwde
juffrouw.

Wanne hoort de opmerking en lacht verlegen. Trui heeft talent om te kwetsen.

TRUI (CONT'D)
(tegen Annie)
Let straks bij de dienst op de
zoon van Aalbers, voor in de
zijbeuk.

Annie reageert niet.

TRUI (CONT'D)
Dat is een nette jongen geworden.
Leert voor apotheker.

Annie wil het niet horen. Ze eten een tijdje zwijgend verder.

TRUI (CONT'D)
Gebruik je verstand en verlang
niet teveel.

Annie schuift haar bord van zich af en rent de kamer uit.

322 EXT. WEILANDEN - DAG, KAPELLE 1931

322

Annie ligt in het gras. In de verte lopen de dorpelingen in hun beste kleren naar de kerk.

Annie ziet de dorpsjongens, zonen van de notaris en de dokter: 'betrouwbare mannen'. Ze draait zich verdrietig af. Blijft languit in het gras liggen, terwijl de klokken beieren en de kerk volstroomt met gelovigen.

Haar moeder roept.

TRUI
Annie! Annie?!

Annie blijft stil liggen. Onzichtbaar in het hoge gras. Niet van plan naar de kerk te gaan.

323 INT. SPREEKKAMER DOKTER - DAG, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

323

Een geconcentreerde specialist kijkt door een apparaat naar Annies ogen. Annie zit er verslagen bij.

FLIP
Ze ziet alleen nog vage
contouren. Ze heeft -

ANNIE

- haast.

FLIP

- Ze heeft het over scherven.
Scherven licht.

ANNIE

Ik heb een televisie-interview.
Daar kan ik niet te laat komen.

ARTS

Rookt u?

ANNIE

Graag.

Even denkt ze dat ze een sigaret aangeboden krijgt.

ARTS

Door het roken heeft het netvlies
losgelaten.

ANNIE

Plakt u de boel maar weer snel
vast.

ARTS

Dat kan ik niet.

ANNIE

Het moet.

ARTS

Ik ben god niet.

ANNIE

(driftig)
Wilt u me dood hebben?

FLIP

Annie - (kalm.)

ANNIE

(driftig)
Als mijn ogen het niet meer doen,
dan spring ik uit het raam.

-

Ik MOET kunnen lezen.

324

INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1933

324

De jonge Annie leest enthousiast een sprookje van Andersen
voor aan een groep armoedig uitziende kinderen.

De bibliotheek is een verzamelplaats voor werklozen. Bij de kachel staan groepjes mannen zich gratis op te warmen. Ze luisteren mee naar het sprookje.

325 ARCHIEF

325

Jaren dertig. De depressie. Lange rijen werklozen voor stempellokalen, armoede, honger. In Duitsland de opkomst van Hitler.

326 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1936

326

Trui komt de leeszaal binnen. Met haar ogen zoekt ze Annie.

Els achter de balie, groet Trui en wijst naar de leeshoek waar Annie voorleest.

Zachtjes komt Trui dichterbij, gaat uit het zicht van haar dochter op een kinderstoeltje zitten. De dikke vrouw past niet op het kleine stoeltje.

ANNIE

Ik wil de wijde wereld in, zei
het eendje -

Beng. Trui valt om, met stoeltje en al.

ANNIE (CONT'D)

En wie kan daar niet rechtop
blijven zitten?

Ze kijkt om en ziet haar moeder, met de benen in de lucht. Begint te lachen. De kinderen lachen mee, de mannen fluiten. Trui weet niet hoe snel ze haar rok kuis over haar benen moet trekken.

327 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1936

327

Annie werkt zo goed en zo kwaad als het gaat door, terwijl haar moeder iets met haar wil bespreken. Annie heeft het druk, ze stempelt, ruimt geleende boeken op. Berispt bezoekers die met hun voeten op de bank zitten.

Trui is een lastige onderbreking. Ze leest voor uit een krant terwijl ze achter Annie aandribelt.

TRUI

Relatie gezocht met jonge
enthousiaste religieuze -

Annie luistert niet. Haar collega Els (25, een joodse vrouw) overhandigt haar een grote stapel boeken. Annie balanceert ermee door de bibliotheek. Levensgevaarlijk. Maar ze is in haar element. Deelt de boeken uit aan bezoekers. Samen dansen en zingen ze door de leeszaal:

ANNIE EN ELS

*Lees meer.
Lees meer.
Lees meer.
Eet meer Blaman,
drink meer Vestdijk,
lees meer Fruit.*

TRUI

Relatie gezocht met jonge
enthousiaste religieuze dame.
Verlangde wederzijdse discretie,
brieven NRC 1260...
Annie, luister naar je moeder!

ANNIE EN ELS

*Lees meer,
lees meer,
lees meer.
Nooit meer wandelen,
nooit meer vrijen,
nooit meer uit.*

TRUI

(begint te ratelen)
Henk komt je afhalen. Om 5 uur
staat hij hier voor de deur.

ANNIE EN ELS

*Lees meer.
Lees meer.
Lees meer.(6)*

Annie staat plots stil.

ANNIE

Henk?

Draait zich naar haar moeder:

ANNIE (CONT'D)

Wie is Henk?

Trui laat de advertentie nog eens zien.

TRUI

Ik heb voor je geschreven.

ANNIE

Moeder!

TRUI

Waarom niet?
Ik gun je een beetje geluk.

ANNIE

Ik BEN gelukkig. Ik heb mijn
collega's en m'n boeken -

TRUI

Die kun je niet eten. Je moet aan
je toekomst denken.

Annie kijkt weg.

TRUI (CONT'D)

Straks schiet je over.

Trui haalt een schoon wit bloesje uit haar tas.

TRUI (CONT'D)

Om 5 uur wacht hij je op. Hier
voor de deur met een krant onder
zijn arm.

Annie kijkt naar het bloesje en naar haar moeder, die geen
tegenspraak duldt en parmantig de bieb uit waggelt.

Els komt naar Annie.

ELS

Wat had je moeder?

Annie kijkt haar aan. Weet niet of ze moet lachen of moet
pruilen.

ANNIE

Een bloes.
En een man.

328 INT/EXT. BIBLIOTHEEK - BEGIN V.D. AVOND, DEN HAAG 1936 328

Els duwt Annie de bieb uit. Zelf blijft ze binnen en kijkt
hoe Annie op een man (met krant onder zijn arm) afstapt en
vraagt of hij Henk is.

Een beleefde hand, een ongemakkelijke begroeting.
Vriendelijk lachen.

Annie trekt nog even een gek gezicht naar Els, die nu ook
naar buiten komt. De twee meisjes lachen. Dan biedt Henk
Annie zijn arm aan en lopen ze samen weg.

329 INT. RESTAURANT - NACHT, DEN HAAG 1936 329

Annie en Henk eten zwijgend. Henk schrokt alsof hij lang
niks meer gegeten heeft.

Als zijn mond eindelijk leeg is, begint hij te praten met
een plat Delfts accent. Annie veinst grote interesse.

HENK

Radio's, kachels, strijkijzers.
Apparaten.

ANNIE
Apparaten.

HENK
Inclusief service en onderhoud.

ANNIE
Onderhoud?

HENK
Ja, onderhoud. Er gaat wel eens
wat kapot, dat hoort erbij.

Ja, knikt Annie beleefd. Dat hoort erbij.

330 INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

330

Applaus van het publiek. Aan de arm van Flip schuifelt Annie het podium op, waar een ijdele Ivo Nieheachtige interviewer haar enthousiast de hand schudt.

Flip helpt Annie in een grote stoel en verdwijnt achter de coulissen. Annie kijkt om zich heen, weet niet waar de interviewer is gebleven. Ze ziet alleen 'scherven'.

INTERVIEWER
Hier ben ik.

Annie lacht. Tuurt.

ANNIE
Er gaat weleens wat kapot. Dat
hoort erbij.

INTERVIEWER
Annie M.G. Schmidt, welkom in
mijn show. Het is een grote eer
de moeder van Jip en Janneke,
Otje, Pluk en al die andere
helden in ons midden te hebben.

Annie luistert nauwelijks. Ze kijkt naar het publiek. In een van haar scherven ziet ze een man zitten die verdacht veel op Dick lijkt. Ze kan haar ogen niet van hem afhouden.

INTERVIEWER (CONT'D)
Toen ik uw boeken teruglas, viel
me op dat al uw personages zo -
zo stout zijn.
Is dat uw geheim, dat u zelf zo
stout en dwars bent?
... Mevrouw Schmidt?

Annie, die bij Dick was, komt terug op aarde.

ANNIE
... Ik dwars?

Ze begint smakelijk te lachen.

331 INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

331

Een braaf verlovingsfeestje met brave muziek, brave mensen en een braaf stel: Annie en Henk, haar horkerige verloofde.

Annie kijkt vol bewondering naar hem op. Er is niets over van haar speelsheid of humor. Ze gedraagt zich als een (te) volwassen vrouw.

Langs de kant staan een oom en Trui te kijken naar het stel.

TRUI

Ik ben zo blij dat Annie
eindelijk iemand gevonden heeft.
Dat is het belangrijkste.

Henk maakt zich los van Annie en vraagt zijn moeder ten dans. Annie kijkt om zich heen, pakt haar vader beet. Met tegenzin laat Johan zich naar de dansvloer leiden. Hij danst stijf.

ANNIE

Bent u ook blij voor me?

Ja, knikt Johan stug. Weinig overtuigend.

ANNIE (CONT'D)

Vader... ik heb met Henk
gesproken. Ik wil me laten
aannemen in de kerk.

Johan kijkt zijn dochter aan zonder een spoortje enthousiasme.

JOHAN

Aannemen doe je uit innerlijke
overtuiging.

ANNIE

Maar sinds ik met Henk ga, BEN ik
overtuigd.

JOHAN

...Ik niet.

Zwijgend dansen ze verder. Annie wil weer wat zeggen, maar ze doet het niet.

Het wordt een dans van onvermogen en stil verwijt. Annie kan haar weinig toeschietelijke vader niet bereiken.

332 INT/EXT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

332

Annie en Henk staan naast elkaar, ze hebben weinig te bespreken samen.

Annie ziet door het raam een taxi voorrijden. Els stapt uit. Annie rent naar buiten.

333 EXT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

333

ANNIE

Els!

De twee jonge vrouwen omhelzen elkaar innig.

Els feliciteert Annie hartelijk met haar verloving. Annie wordt ineens weer de oude Annie, maakt een paar wilde Charlstonpasjes. Door het raam kijken ze naar Henk, die binnen bij de cadeautafel staat en de cadeaus inspecteert. Hij prutst als een handige Harry aan een pneumatische pannenvastzetter.

ELS

Ik hoop dat je heel gelukkig wordt.

ANNIE

Ik BEN het al. Het is zo heerlijk samen. We hebben zoveel te bepraten en we vertellen elkaar alles.

Els wil naar binnen gaan. Annie houdt haar tegen.

ANNIE (CONT'D)

Heb jij een sigaret?

Els geeft Annie een sigaret, neemt er zelf ook een en wil naar binnen gaan. Annie houdt haar tegen.

ANNIE (CONT'D)

Henk houdt niet van vrouwen die roken.

Giechelend als twee stoute schoolmeisjes roken ze samen buiten hun sigaretje.

334 INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

334

Henk staat bij de cadeautafel en praat met Trui en een blond meisje dat om elke uitspraak van Henk lacht.

HENK

*... d'r stond een lange rij
stempelaars, allemaal
steuntrekkers.*

TRUI

De stakkers.

HENK

Ja, maar ze rookten wel. Dat kan er dus nog van af.

TRUI

Het zijn moeilijke tijden. Oorlogsdreiging, fascisme. Hitler en Mussolini.

HENK

Laten we niet vergeten dat het grootste gevaar van LINKS komt. Rusland, communisme.

BLOND MEISJE

En het snelverkeer. Vorige maand viel er zelfs een dode in Woerden.

TRUI

Het ergste vind ik de verwildering van de zeden.

HENK

De verwildering van de zeden. O zonder enige twijfel, ja. (7)

Annie en Els komen erbij staan.

ANNIE

Henk?

Henk, dit is Els. Ze werkt bij mij op de bibliotheek.

Met tegenzin stopt Henk zijn gesprek met het blondje en geeft hij Els een hand.

ELS

Van harte gefeliciteerd. U mag trots zijn op uw verloofde. Aan Annie heb je een goeie. 't Is altijd lachen met haar, en nooit saai.

Henk kijkt verbaasd naar Annie, die weer in de rol van model-verloofde is geschoten en vriendelijk-bedeest naar hem glimlacht.

335

INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

335

Het publiek amuseert zich kostelijk en lacht (te) hard. Annie geniet van het interview. Uitdagend:

ANNIE

Ik was in die tijd - ik was een
soort boomstam, met mos bedekt.
Niks willen, niks kunnen.
De mooie jongens zagen mij niet
staan dus Henk was een geschenk
uit de hemel.

Dick kijkt bedenkelijk. Annie geniet. Ze vindt het leuk om
hem een beetje te stangen.

INTERVIEWER

Was Henk ook een inspiratiebron
voor je?

Annie kijkt naar Dick. Ze glimlacht. Dick glimlacht terug,
hij kent het antwoord op de vraag - nee. Tot zijn verbazing
gooit Annie haar kont tegen de krib:

ANNIE

Ja nou! Wat dacht je. Voor Henk
schreef ik mijn eerste echte
vers.

336 INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

336

Annie leest een gedicht voor, voor het verzamelde
gezelschap. Beetje verlegen, beetje koket richt ze zich tot
Henk:

ANNIE

*Je weet toch wel,
dat niet Natuur alleen
de band om onze harten lei?
God zelf heeft met een blijden
lach het koord geweven
tusschen jou en mij. (8)*

-
Voor jou, Henk.

Beleefd applaus. Trui klapt het hardst van iedereen.

TRUI

Bravo!
(tegen de oom naast
haar)
In die dochter van mij schuilt
een dichter. Jazeker.

Annie geeft het gedicht aan Henk, die er geen raad mee
weet, het blaadje zonder veel interesse opvouwt en in zijn
zak weg stopt.

337 INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

337

Het interview.

DICK

Dat versje was niet voor Henk.
Dat heb je voor je moeder
geschreven.

ANNIE

(alleen tegen Dick)
Maar dit willen de mensen horen!
Een mooi verhaal - dat ik door de
liefde ben gaan schrijven.

INTERVIEWER

Dus als ik het goed begrijp, is
het de liefde die van jou een
schrijfster heeft gemaakt?

Annie kijkt naar Dick. Zie je wel? Dick schiet
onwillekeurig in de lach.

ANNIE

Precies. Al die gevoelens die me
toen overspoelden -
die moesten er uit.

DICK

Zeg nog even hoe oneindig veel je
van Henk hebt gehouden, dat dat
niet in woorden is uit te
drukken.

ANNIE

(tegen Dick)
Maar dan lieg ik. Ik wilde een
man, een kind en een kat.
Gewoon, zoals elk meisje.

DICK

Maar voor het verhaal is het echt
beter -

ANNIE

(tegen de interviewer)
Ik heb oneindig veel van Henk
gehouden. Dat is niet in woorden
uit te drukken.

Ze staart tragisch in de verte. En stiekem even naar Dick:
zo goed? Dick grinnikt.

338

INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE, 1936

338

Het keurige feest gaat zijn brave gang. Annie verveelt
zich. Als niemand kijkt, trekt ze Henk mee de kamer uit.

Annie neemt Henk mee de toren van de kerk op. Babbelt intussen over al die handige cadeaus. Als ze boven komen, kijkt Annie naar het uitzicht - nog net zo gretig als vroeger.

ANNIE

Dit was vroeger de wereld... Mijn hele wereld. Ik ben een keer in het klokkentouw gesprongen, om de hele wereld te laten weten dat ik er was.

Henk luistert niet. Hij denkt ergens over na.

HENK

Annie, die vriendin van jou - Els, is dat iemand van het Oude Volk?

Annie kijkt hem aan.

HENK (CONT'D)

... Is dat een - jodin?

ANNIE

Els is mijn beste vriendin. Je moet haar leren kennen. Ze is erg aardig.

HENK

Ze is erg joods.

ANNIE

Waarom zeg je dat?

HENK

Om je te waarschuwen. Ik vind dat je moet oppassen met joden. Er zit veel gespuis tussen.

ANNIE

Hoe kun je dat nou zeggen? Je kent haar niet eens!

Annie krijgt nauwelijks kans om Henk tegen te spreken. Hij geeft haar een zoen. Eerst een nette op haar voorhoofd. En dan eentje op haar oor. Op haar wang. Haar mond. Ze tongen. Annie verzet zich niet langer, geeft zich over.

Het zoenen wordt vrijen. Annie is gretig, Henk probeert zich in te houden.

HENK

Nee-. Nee, nee... Annie wat doe je?

Maar de verleiding is te groot. Annie maakt zijn broek los en wil zijn geslacht in haar mond nemen.

Met de broek op zijn enkels zakt Henk op zijn blote knieën, hij duwt Annie van zich af.

HENK (CONT'D)
(prevelt)
Here God, vergeef ons onze
zonden...

Dan duwt hij lustig Annies hoofd in zijn kruis.

Annie trekt zich terug.

ANNIE
Wat?!

Annie gelooft haar oren niet, ze duwt Henk van ruw zich af.

HENK
Annie, alsjeblieft...

Henk is zo opgewonden dat hij Annies hoofd weer in zijn kruis wil duwen, maar Annie is te verontwaardigd. Ze slaat hem van zich af...

Henks moeder komt hijgend met Trui boven op de toren.

TRUI
Dit uitzicht mag u niet missen.
Vanaf hier zie je -

En dan ziet ze nog net hoe Annie Henk slaat. Henk trekt snel zijn broek op.

MOEDER HENK
Dit kan niet waar zijn. O nee...
(tegen Henk)
Weg jij! Naar beneden! Wegwezen!
Schaam je!

TRUI
(tegen Annie)
Heel goed, Annie, je bent een
kind van je moeder. Je hebt je
waardig geweest. Ik ben trots op
je.

De moeder van Henk voelt zich vreselijk opgelaten en bemoeit zich er ook mee.

MOEDER HENK
(tegen Annie)
Ik moet je excuses aanbieden voor
het schandelijke gedrag van mijn
zoon. O Here God, heb genade.

Annie laat de moeders maar kletsen. Ze kijkt bedroefd naar de verre verte.

340 INT. PASTORIE - DAG, KAPELLE 1936

340

Henk staat bij zijn strenge moeder aan de ene kant van de kamer, Annie bij haar moeder aan de ander kant. De gasten merken niks van de spanning tussen de twee verloofden. Er is gedronken, de sfeer is lossier.

OOM

Hitler, dat is een gevaarlijke gek.

HENKS OOM

't Is een idealist! Hier houden de steuntrekkers hun hand op, dáár bouwen ze wegen.

JOHAN

(bromt)

En wapens.
Hitler wil oorlog.

HENKS OOM

Wie zegt dat? Wie heeft het over oorlog?
D'r is niks aan de hand,
(zingt)
*wat zou er kunnen zijn,
in het Nederland
van minister Colijn?
We zijn neutraal
altijd geweest
't is hier één fijn kolossaal
oranjefeest*

TWEE TANTES

(zingen)

*We drinken thee bij de radio
bij de NCRV
en de KRO*

HENKS OOM

(zingt)

*Wie doet ons wat?
d'r gebeurt ons niets
we hebben toch de waterlinie
en 'n kazemat*

JOHAN

(schamper)

en het leger op de fiets.

HENKS OOM

(zingt)

*Colijn zegt het zelf
(MORE)*

HENKS OOM (CONT'D)
*niemand die ons iets maakt,
niets wat ons raakt
ga maar lekker slapen
de regering waakt.*

JOHAN
(zingt)
*In het land van Sinterklaas
suikergoed en marsepein
onze naam is haas
net doen of we er niet zijn.*

HENKS OOM
(zingt)
*Niks aan de hand
geen centje pijn*

ELS
(zingt)
*Alle koppen in het zand
net doen of we er niet zijn.*

OOM
(zingt)
*Maar tactvol wezen
en aardig zijn
voor die gevaarlijke gek
dat krankzinnige brein
daarginds in Berlijn
als hij volken uit wil roeien:
tactvol zijn niet mee bemoeien
heel Europa naar de hel*

ELS
(zingt)
vriendelijk zeggen: dank u wel

IEDEREEN
*dank u wel, dank u wel,
dank u wel.
Dank u wel, dank u wel,
dank u wel. (9)
Dank u wel. Dank u wel.*

Bij het laatste *dank u wel*, geeft iedereen iedereen een hand. Het feestje is afgelopen, de gasten verlaten de kamer. Trui en Johan laten iedereen uit.

Annie en Henk blijven alleen achter in een lange ongemakkelijke stilte.

Na een tijdje:

HENK
*Het spijt me... Ik had je niet
mogen bezoedel-*

In één driftige beweging gooit Annie de pneumatische pannenvastzetter naar Henks hoofd.

ANNIE

Noem het geen bezoedelen! En het
spijt je heleMAAL niet! En MIJ
ook niet!

Henk kijkt haar niet erg intelligent aan.

HENK

Maar waarom ben je dan boos?

ANNIE

Om dat BIDDEN!
Bidden voor het eten - vooruit.
Dat kan ik hebben.
Maar bidden voor het vrijen -

Henk schrikt van het woordje 'vrijen'.

ANNIE (CONT'D)

God, die geile schijnheiligheid!

En daar schrikt Henk nog veel meer van. Annie loopt naar Henk toe. Ze zoent hem plat op de bek, grijpt zijn kruis. Henk weet niet hoe hij het heeft. Hij wil niets liever, maar tegelijkertijd kan dit niet.

ANNIE (CONT'D)

Ik ben bijna je vrouw Henk, en
als je iets van je vrouw wil, dan
moet je bij mij zijn. Niet bij de
Here God.

Annie weet hoe ze Henk moet opvrijen.

Buiten gaan de laatste gasten weg. Els zwaait nog een keer naar Annie, die vrolijk terugzwaait.

Henk wordt 'gered' door Trui en Johan die de kamer in komen. Annie laat hem los en begint de rommel op te ruimen. Henk houdt een cadeau voor zijn kruis, om zijn erectie te verbergen. Trui ziet dat Annie lief naar Henk glimlacht.

TRUI

Ik ben blij dat jullie het weer
hebben goedgemaakt.

Johan kijkt vragend naar zijn vrouw, wat viel er goed te maken? Annie speelt over de spanning heen de gelukkige verloofde.

ANNIE

Dat was een geslaagde middag
moeder. Heel gezellig. Hè Henk?

Ja, knikt Henk benauwd. Heel gezellig. Annie doet haar arm door de zijne en bewondert hardop de cadeaus. Geeft Henk een kusje in het bijzijn van haar ouders. Trui kijkt gauw (brr) weg.

341 ARCHIEF

341

9 november 1938: de Kristallnacht. Joden in Duitsland worden uit hun huizen gejaagd, mishandeld en vermoord. Winkels en synagogen worden geplunderd en vernield.

1939 De Duitse inval in Polen.

342 INT. PENSIONKAMER ELS - DAG, DEN HAAG 1940

342

Annie staat met haar armen wijd voor Els. Ze past een bruidsjurk die nog niet af is. Els bekijkt de naden.

ELS

Niet te krap hier? Doe je arm eens omhoog?

Annie doet 'heil Hitler'. Lacht. Els lacht niet.

ANNIE

Je moet je niet bang laten maken.

Els wil wat zeggen maar ze heeft haar mond vol spelden.

ANNIE (CONT'D)

Ze komen hier niet, dat zegt Henk. En hij heeft vrienden in Duitsland, die zeggen dat het allemaal niet zo'n vaart loopt. Er komt geen oorlog.

Els reageert niet.

De bel gaat. Annie kijkt uit het raam. Schrikt terug - het is Henk en hij mag haar jurk niet zien. Ze slaat een spreid om, hangt dan naar buiten. Onderwijl prutst Els aan de achterkant van de jurk.

ANNIE (CONT'D)

Lieverd! Niet kijken. Ik kom zo. Echt niet kijken! Zo verpest je alles.

HENK

Annie, mijn moeder verwacht ons.

ANNIE

Je moeder? We zouden naar de film.

HENK
Mijn moeder is vanavond alleen -

ANNIE
Al goed.

Henk kijkt omhoog met een babysmile.

ANNIE (CONT'D)
(tegen Henk)
Niet kijken!
(tegen Els)
Klaar?

Annie wacht het antwoord niet af, doet de jurk uit. Er vallen spelden op de grond.

Henk belt aan, dringend hard. Annie trekt haar jas aan. Draait het gebroken geweeftje op haar revers recht. Pas nu merkt ze hoe bedrukt Els is. Omarmt haar.

ANNIE (CONT'D)
Hé, kop op. Zolang wij vrede
willen, krijgen we geen oorlog...

Dan vliegt ze naar buiten, naar haar aanstaande. Els hoort haar vrolijk babbelen met Henk over de jurk en het aanstaande huwelijk.

343 ARCHIEF 343

Mei 1940. De Duitsers vallen Nederland binnen.

344 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG MEI 1940 344

Annie praat opgewonden met haar collega's.

Els komt binnen. Annie omarmt haar. De twee meisjes zoeken woordloos troost bij elkaar.

Van buiten komen onheilspellende vliegtuiggeluiden.

ANNIE
...Ze krijgen ons niet Els. We
drijven ze de zee in, we vechten
net zolang door tot er geen mof
meer over is.

ELS
(cynisch)
Wij?

ANNIE
Als het moet - wij tweetjes.
Wij vechten door tot de laatste
mof.

Els knikt geëmotioneerd. Annie rukt het gebroken geweeertje van haar jas en gooit het weg.

345 INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN) 345

Het interview. Annie is serieus, even niet op een lach uit.

ANNIE

Dat is het verwarrende aan oorlog. Je denkt, nu is alles anders. En wat doe je? Je gaat door. Je werkt en je vrijt en je maakt ruzie. Gewoon zoals altijd. Ik schaam me ervoor om te zeggen, maar je went nergens zo snel aan als aan oorlog.

346 INT/EXT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG 1940 346

Eind van de dag. Els en Annie trekken babbelend hun jassen aan. Roken snel hun sigaret op voor ze naar buiten gaan. Gearmd willen ze weglopen bij de leeszaal.

HENK

Annie?

Annie kijkt verbaasd om. Henk staat op haar te wachten. Ze laat Els los en valt Henk verliefd om zijn hals.

ANNIE

Wat een verrassing! Lief dat je me op komt halen!

Els staat er ongemakkelijk bij, ze is teveel.

ELS

Tot morgen...

Els weg.

Er is iets met Henk, hij is stug en nors, maar Annie wil het niet zien. Ze steekt haar arm gezellig in de zijne.

347 EXT/INT. RESTAURANT - DAG, DEN HAAG 1940 347

Henk en Annie aan tafel achter een menukaart. In het restaurant veel Duitse officieren.

HENK

(tegen de ober)
Voor mij de tong.

ANNIE

We zouden zuinig doen lieverd.
Het linnengoed is nog niet
compleet.

Ze lacht. Wat zou het ook.

ANNIE (CONT'D)

(tegen de ober)
Ook maar de tong, alstublieft.
(tegen Henk) Wat kan mij die
theedoeken schelen.

Henk lacht niet. Hij speelt nerveus met zijn bestek. Annie
pakt een tijdschrift uit haar tas:

'Opwaartsche wegen'. Bladert.

ANNIE (CONT'D)

(enthousiast)
Kijk! Ik sta erin!
*O Heer, vergeef mij dat ik
zooveel jaren
Uw aarde liefgehad heb en -*

Pas nu ziet Annie dat Henk erg nerveus is en niet luistert.
Er is iets. Ze legt het tijdschrift neer. Kijkt hem aan.
Ongerust.

HENK

Annie...
Ik wil niet langer
toneelspelen...

ANNIE

(begrijpt het niet)
Toneelspelen? Jij?

Ze lacht.

HENK

Ik wil mijn vrijheid terug.

Het lachen stopt. Annie lacht niet meer, ze kijkt hem
ongerust aan.

Henk doet zijn verlovingsring af en geeft hem terug aan
Annie.

HENK (CONT'D)

Wij gaan niet trouwen.
*Het is voorbij.
Dit moet het afscheid zijn...(10)*

Paniek in Annies ogen. Ze balt haar vuist. De ober brengt
twee tongen. Henk is blij dat het hoge woord eruit is, hij
begint smakelijk aan het eten.

Annie kan geen hap door haar keel krijgen, ze trekt zich terug in zichzelf.

HENK (CONT'D)
Ik ben blij dat je het zo sportief opvat.

Dat had Henk niet moeten zeggen. Annies kwetsbaarheid slaat om in woede. Ze staat driftig op, gooit Henks bord om. De vis rolt op de grond. Aardappelpuree spat rond. Annie loopt met grote passen het restaurant uit, terwijl Henk gegeneerd de schade probeert te beperken. Zo snel als hij kan, pakt hij de vis van de grond en peuzelt 'm snel op. Zonde om te laten liggen.

348 INT. KAMER ELS - AVOND, DEN HAAG 1940

348

Annie is totaal uit haar doen. Wezenloos zit ze op het bed van Els die haar een beker warme melk geeft. De bruidsjurk hangt bij de naaimachine.

ANNIE
... Weet je dat hij voor elke
zoen een schietgebedje deed?

Els schiet in de lach. Annie lacht mee. Maar het lachen vergaat haar, wordt een soort huilen.

Els slaat haar arm om Annie. Troost haar lief.

ANNIE (CONT'D)
(door haar tranen heen)
Jij mag hem (die jurk) houden. Ik
hoef niet meer. Ik hoef NOOIT
meer een man.

Els zet muziek op, keihard. Het doet Annie goed. De hospita komt al snel binnenstormen. Ze verstaan niet wat ze zegt. Annie en Els kijken elkaar aan. Ze lachen.

349 ARCHIEF

349

Nederland in het begin van de oorlog. De jodenvervolgning wordt gesystematiseerd. Er komen ariërsverklaringen.

350 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, DEN HAAG EIND 1940

350

Annie rent de bieb binnen. Ze is drijfnat van de regen. Theatraal schudt ze haar haren uit, hangt haar jas op. Gaat snel de leeszaal in.

ANNIE
(tegen een collega)
Sorry dat ik te laat ben.

Kijkt om zich heen.

ANNIE (CONT'D)
Is Els er niet?

COLLEGA
Ik heb haar nog niet gezien.

Annie is even verbaasd, maar gaat snel aan het werk.

LATER

Annie leent boeken uit. Telkens als de deur opengaat kijkt ze of Els binnenkomt.

LATER

Annie draagt een stapel boeken die zo hoog is dat ze niet ziet waar ze loopt. Maar ze draait zich met stapel en al wel om als de deur opengaat, in de hoop dat Els binnenkomt.

Het is Els niet. Teleurgesteld werkt Annie verder. Ze vraagt aan een collega die met net zo'n hoge boekenstapel langsloopt:

ANNIE
Is Els er al?

Nee, knikt de collega. Annie is ongerust.

351 EXT. HUIS ELS - AVOND, DEN HAAG EIND 1940 351

Annie belt aan bij het huis van Els. Dringend.

ANNIE
Els! Els - ?

Er gebeurt niks. Ze ziet wel licht branden op Els' kamer.

Ze peutert een touwtje uit de deur, en trekt de deur open. Voorzichtig gaat ze naar binnen, het donkere huis in.

352 INT. HUIS ELS - AVOND, DEN HAAG EIND 1940 352

Annie komt op haar hoede de kamer van Els binnen, die in een grote kast staat te rommelen.

ANNIE
Els!

De vrouw die ze op de rug ziet, draait zich om. Het is de hospita - die in niks op Els lijkt maar wel een (opvallende) jurk van Els draagt. De vrouw schrikt, voelt zich betrappt.

ANNIE (CONT'D)
...Ik kom voor Els.

HOSPITA
Els is weg.

ANNIE
?

HOSPITA
Zomaar vertrokken...

Annie zwijgt ongerust.

HOSPITA (CONT'D)
Als u nog iemand weet voor deze
kamer, dan kunt u ze gerust langs
sturen, maar alleen nette mensen
hè, want dit is een keurig huis
en dat wou ik graag zo -

Annie loopt weg, ze kan het geratel van de vrouw niet
aanhoren.

353 INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

353

Het interview.

ANNIE
Als ik eraan terugdenk dan schaam
ik me vooral.

Stilte.

INTERVIEWER
Omdat jouw leven doorging terwijl
je vriendin moest onderduiken?

Opnieuw stilte.

ANNIE
Ik schaam me dat ik het allemaal
maar liet gebeuren. Dat ik niks
deed...
Daar schaam ik me NU nog voor.
Ja.

Annie denkt na. Heeft het moeilijk met de herinnering.
Kijkt naar Dick, alsof ze zijn steun verwacht. Probeert de
draad weer op te pakken, vertelt zo gewoon mogelijk verder.

ANNIE (CONT'D)
Ik nam ontslag bij de leeszaal.
...
Ik vond een baan in Vlissingen,
niet ver van mijn ouders.
(MORE)

ANNIE (CONT'D)

Daar heb ik gedaan wat ik vond
dat moest gebeuren:

354 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, VLISSINGEN 1943

354

Annie kijkt rond op haar nieuwe werkplek, een bloedsaaie kleine bibliotheek, waar zij de enige werknemer is. Ze gaat daadkrachtig aan de slag.

Verwijdert driftig het bordje Verboden voor Joden van de deur. Annie pulkt net zolang tot het laatste stukje papier weg is. Zo.

Dit voelt goed, ze is tevreden met zichzelf.

355 INT. ZAAL - NACHT, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

355

Het interview.

ANNIE

Boeken zijn er voor iedereen.
Niemand uitgesloten.

INTERVIEWER

Dus eigenlijk kun je zeggen, was dat een verzetsdaad?

Annie glimlacht gevleid.

DICK

(schamper)

Er was in die tijd geen één jood
meer in heel Vlissingen.

Annie hoort Dick maar al te goed. Hij maakt haar bescheidener.

ANNIE

(tegen de interviewer)

Nou och... een kleintje. Een klein verzetsdaadje.

Ze aarzelt. Draait zich verder van Dick af, alsof hij haar zo niet hoort.

ANNIE (CONT'D)

Ik heb een paar persoonsbewijzen gestolen uit de tassen van lezers. En ik schreef een gedicht over een jodenjongetje. Dat is in een illegaal blaadje terechtgekomen en dat vonden de moffen natuurlijk niet leuk. ... Dat was toen wel wat, ja dat was echt iets.

Annie kijkt schichtig naar Dick, als een klein kind dat zijn goedkeuring nodig heeft. Dick kijkt stuurs, afkeurend.

ANNIE (CONT'D)

Ik was geen held - nee. Nee hoor.
Dat is weer die schaamte hè.
Ik deed mijn werk en het leven
ging door...

356 INT. BIBLIOTHEEK - DAG, VLISSINGEN 1943

356

De bibliotheek is opgeknapt. Vrolijke kleuren, frisse kleedjes, een ongevaarlijke tentoonstelling (Schoeisel door de Eeuwen heen). Annie heeft het druk in haar eentje. Ze leent boeken uit, neemt boeken terug. Ze wijst kinderen de weg. Is in haar element.

Lezers stellen vragen aan Annie, die ze beantwoordt met een boek:

DIVERSE LEZERS

(zingen)

*Hoe word ik een persoonlijkheid?
Hoe raak ik olifanten kwijt?
Hoe wordt een artisjok gestoofd?
Hoe krijg ik boter op mijn hoofd?
Wat doe ik in mijn vrije tijd?
Wat is de seksualiteit?
Hoe leer ik spreken bij een graf?
Hoe leer ik het daarna weer af?
Hoe vind ik vrede en geluk?*

ANNIE

Dat is de honderdzesde druk...
(11)

Annie danst door de bieb, ze is hier duidelijk op eigen terrein:

ANNIE (CONT'D)

(zingt)

*In een enkele roman van D.J. Kelk
zit meer voeding dan in zeven
glazen melk.
In het oeuvre van Van Schendel en
Verwey
zit meer eiwit dan in één zo'n
kippeëi.
Alle koolhydraten, alle
calorieën,
vindt u in die mooie, Noorse
trilogieën.
Neem uw jas en neem uw hoed en ga
hieruit.
Lees meer, lees meer fruit. (12)*

Bij de laatste strofen werkt ze de lezers de bieb uit. Ze doet de deur op slot en blijft alleen achter in de stille leeszaal.

357 INT. BIBLIOTHEEK - NACHT, VLISSINGEN 1943 357

Annie (in een degelijke pyjama) kruipt met een dik boek in een geïmproviseerd bed in een hoekje van de leeszaal. Gaat lekker liggen lezen tussen de boekenkasten.

358 ARCHIEFBEELDEN 1944 358

De oorlog in Zeeland. Felle strijd tussen de Duitsers en de Engelsen, in en rond Vlissingen, dat zwaar beschadigd raakt. Canadezen bombarderen de dijken, waardoor de stad onder water komt te staan.

359 INT. BIBLIOTHEEK - NACHT, VLISSINGEN 1944 359

Het is donker in de bieb en nat. Het water komt onder de deur door. Er drijven een paar boeken rond.

Annie ligt te slapen in de bibliotheek. Haar bed staat in het water. Ze wordt wakker van een knal, er wordt vlakbij geschoten. Ze hoort roepen op straat. Iemand loopt (buiten) door het water.

Ze gaat rechtop zitten.

Op het voeteneind van haar bed liggen laarzen die ze aantrekt.

Ze waadt door het water.

LATER

In het donker waadt Annie door de bibliotheek. Ze is muisstil, gaat op haar gehoor af. Als in een thriller kijkt ze om de hoek van een boekenkast, maakt een gat tussen boeken door. Hoort een klap, draait zich om en ziet een verduisterd raam openklappen. Ze hoort voetstappen door het water gaan, de trap oprennen.

Annie schopt zacht haar laarzen uit.

360 INT. TRAP EN BOVENVERDIEPING BIBLIOTHEEK - NACHT, VLISSINGEN 1944 360

Annie sluipt op blote voeten de trap op.

Ze loopt op haar hoede door het donker.

Schrikt als ze een Duitse sluipschutter bij het raam ziet staan. Hij heeft de verduistering weggetrokken en richt zijn geweer op buiten.

Annie kijkt om zich heen, ze moet handelen. Net als ze een zwaar boek pakt, draait de sluipschutter, een Duitse officier (30) zich om.

Ze kijkt recht in de loop van zijn geweer. De Duitser houdt haar onder schot. Ze staan verbeterd tegenover elkaar, in afwachting van wie de eerste stap zet. De Duitser spant de haan van zijn geweer. Annie gebruikt het boek als schild.

De officier duwt haar naar achteren met de loop van zijn geweer. Buiten is het onrustig - er wordt geroepen.

DUITSE OFFICIER

Zurück!

Annie blijft staan.

De Duitser kijkt achterom door het raam. Schrikt, en springt weg.

Hij trekt Annie mee op de grond. Vlakbij klinkt de knal van een kogel.

Annie schrikt zich dood, eerst van de kogel, dan van de Duitser die zich over haar buigt.

Ze rukt zich los, schuift van hem weg.

De Duitser lacht haar uit.

DUITSE OFFICIER (CONT'D)

Danke schön!

Sie sprechen Deutsch nicht?

ANNIE

Nein.

DUITSE OFFICIER

(reageert op 'nein')

Also Sie sprechen Deutsch!

Annie schampert:

ANNIE

Vroeger. Toen Duits nog een mooie taal was -

De officier staat op. Veegt zijn kleren schoon.

DUITSE OFFICIER

(Duits)

Die sprache hat sich nicht geändert.

ANNIE

Onherkenbaar veranderd.

Besmet.

De man rijkt Annie zijn hand, hij wil haar helpen opstaan. Annie weigert (besmet...). Ze krabbelt zelf op. Pas nu realiseert ze zich dat ze in pyjama voor de vijand staat. Voelt zich ongemakkelijk bij de glimlachende blik van de officier.

DUITSE OFFICIER
'Kennst Du das Land wo die
Zitronen blühen?
Im dunkeln Laub die Goldorangen
glühen - '

De officier komt langzaam dichterbij met het geweer in zijn handen. Hij is dreigend en uitdagend tegelijk. Annie loopt bang, voorzichtig achteruit. Ze heeft het boekenschild vast.

DUITSE OFFICIER (CONT'D)
...Wissen Sie, dass ich schon
seit Jahren nicht mit einer Frau
gesprochen habe?

Hij komt griezelig dichtbij. Streelt met de loop van het geweer Annies heup. Annie schrompelt in elkaar, dit vindt ze verschrikkelijk maar ze heeft geen verweer.

DUITSE OFFICIER (CONT'D)
....Kann ich es noch?

En dan, razendsnel, gooit ze het boek naar de Duitser, schopt het geweer uit zijn handen, raapt het op en slaat de man ermee. Hij valt.

Nu zijn de rollen omgedraaid, Annie zet het geweer tegen de slaap van de Duitser.

Doodse stilte...

Annie geniet van haar macht. Ze neemt de tijd. Dwingt de Duitser richting de trap.

DUITSE OFFICIER (CONT'D)
Verzeihung...

ANNIE
(lacht schamper)
Verzeihung!
Waarvoor?

Ze duwt hem met het geweer vooruit. De man kruipt, schuift over de grond.

ANNIE (CONT'D)
Voor iedereen die is
doodgehongerd?
Of weggevoerd?
Verzeihung voor Els?

Ze zijn boven aan de trap. Annie legt het geweer op haar schouder en richt op de Duitser die zich rot schrikt. Nu is HIJ bang.

DUITSE OFFICIER
... Ich bin dein Feind nicht.

Vlak voor ze wil schieten ziet Annie zich zelf weerspiegeld in een spiegel (of raam) in de verte. Ze schrikt van het beeld.

Laat het geweer zakken - tot opluchting van de officier. Annie is even van haar a propos af, en daar maakt de man gebruik van door zich de trap af te laten rollen/schuiven.

De Duitser verdwijnt in het donker. Pas als ze hem niet meer ziet, schiet Annie van boven naar beneden, lukraak tot het geweer leeg is.

Dan laat ze zich op de trap zakken. Doodmoe...

361 INT. ZAAL - DONKER, AMSTERDAM 1984 (HEDEN)

361

Het enthousiaste publiek klapt voor Annie. Alleen Dick doet niet mee. Annie gebaart dat ze moeten stoppen met klappen.

INTERVIEWER

(geëmotioneerd)

... Annie - ik ben onder de indruk. Dank je wel, dank je dat je dit hebt willen vertellen.

Het publiek begint weer te klappen.

ANNIE

Ik heb er ééntje bang gemaakt.
Van de ruim 50.000...
Het stelde niks voor.

INTERVIEWER

Ik vind je fantastisch!
Nogmaals dank je wel voor je openhartigheid en je grote eerlijkheid.

Nog meer applaus. Flip neemt Annie mee van het podium. Annie ziet dat Dick kritisch naar haar kijkt.

362 INT. HUIS/SLAAPKAMER ANNIE - NACHT, A'DAM 1984 (HEDEN)

362

Flip brengt Annie thuis.

ANNIE

Ga maar Flip. Ik red me wel.

Flip luistert niet. Hij trekt haar kousen uit.

FLIP

Nu je niks meer ziet worden je verhalen alleen maar beter.

ANNIE

Het zijn geen verhalen. Het zijn herinneringen, en die kan ik nog prima zien.
Een oorlog onthou je.

Flip pakt een pyjama voor Annie.

ANNIE (CONT'D)

Ik kan het zelf Flip.

Ze wil niet geholpen worden. Flip zet toch nog een glaasje water bij Annies bed.

ANNIE (CONT'D)

Luister naar je moeder. Weg nu.

Flip gaat met tegenzin.

Annie is blij dat ze alleen is. Ze trekt langzaam haar kleren uit. Ze is moe. Ziet slecht, stoot zich en valt bijna. Dick vangt haar op.

ANNIE (CONT'D)

... Ik zie het allemaal niet meer zo goed, Dick.

Dick doet de knoopjes van haar pyjama dicht.

DICK

(kalm)

Dat gedicht over het jodenjongetje -

ANNIE

*En je weet wel, dat ik altijd
't allerliefste met jou speel
maar, je bent een Jood, en Joden
zeggen ze, zijn crimineel -*

DICK

- dat heeft nooit in een illegaal
blaadje gestaan.
Je schreef 't vóór de oorlog...

Annie reageert niet. Ze gaat in bed liggen, terwijl Dick haar kleren netjes in de kast hangt.

DICK (CONT'D)

En die Duitser -

Annie doet haar ringen af, haar horloge. Trekt de deken over zich heen.

DICK (CONT'D)

- die heb je ook verzonnen.

ANNIE

Verzonnen ach - . Wat is
verzinnen?
Er zat een mof in de bieb. Die
had zich daar verstopt.

DICK

Misschien heb je iets gehoord.

ANNIE

Voetstappen. Moffenlaarzen.

DICK

Misschien heb je een glimp van
zijn jasje opgevangen -

ANNIE

(onderbreekt hem)

't Was een officier. Hij had een
officierenjas aan.

DICK

Maar je hebt hem nooit gesproken
of weggejaagd. Dat hele verhaal
is verzonnen.

ANNIE

Wat weet jij daarvan?
Was je erbij?

DICK

Ik ken je.
Ik weet wanneer je liegt.

Annie gaat rechtop zitten - als gestoken. Ze heeft iets uit
te leggen.

ANNIE

Het is niet liegen.
Het is -
- de dingen een beetje mooier
maken. Maar dat noem ik geen
LIEGEN.
Soms moet je de werkelijkheid een
handje helpen, Dick. Voor het
verhaal. Dat is belangrijk, een
goed verhaal onthouden ze.
Wie weet er nog iets over de
oorlog? Daar moet ik over
vertellen. Naar mij luisteren ze.
Het is belangrijk dat iedereen
weet wat er is gebeurd.

DICK

Maar het is niet gebeurd.

ANNIE

Het is WEL gebeurd. Natuurlijk!
Zulke dingen gebeurden. Misschien
was IK er niet bij. Maar maakt
dat iets uit?

Het was een goed verhaal toch?

- Dick?

Was het een goed verhaal?

Dick kijkt haar aan. Knikt langzaam.

DICK

Ja. Het was een goed verhaal -

Hij stopt Annie lekker onder, zoent haar.

DICK (CONT'D)

- maar het was niet waar.

Knipt het bedlampje uit.

ANNIE

... Dick?

Mensen hebben verhalen nodig.

En die moet ik ze vertellen.

Dan gaat ze tevreden slapen.

NOTEN

- (1) Het lelijke jonge eendje
Uit: Sprookjes van Andersen
- (2) Die Moralitat der Mackie Messer
Uit: Dreigroschenoper, Bertolt Brecht, 1928
- (3) Over tijd
Uit: Foxtrot, 1977
- 4) Wat ik nou toch heb gelezen
Uit: *Foxtrot*, 1977
- (5) idem
- (6) Slotliedje
Uit: *Liedjes voor het cabaret* 1951-1955
- (7) "En daar stond een lange rij..."
Dialoog uit: *Foxtrot*, 1977
- (8) Voor Jou, Moeder!
Gedicht voor Trui ter gelegenheid van Sinterklaas 1937
- (9) Niks aan de hand.
Uit: *Foxtrot*, 1977
- (10) Tussen de regels door
Uit: *En wat dan nog*, 1950
- (11) Flodderreeks
Uit: *Liedjes voor het Cabaret*, 1951-1955
- (12) Slotliedje
Uit: *Liedjes voor het cabaret* 1951-1955